

Mojca M. Hočevar

Veliki angleško-slovenski slovar Oxford

The Oxford Comprehensive English-Slovene Dictionary

Krek, Simon, ur. 2005. *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford*. Prva knjiga (A–K). Slovarji DZS. Ljubljana: DZS, d. d.

Največji slovenski slovarski podvig letošnjega leta je gotovo izid *Velikega angleško-slovenskega slovarja Oxford*, natančneje prve knjige omenjenega slovarja, ki obsega angleške iztočnice od A do K, ter že s svojim formatom (21 cm x 26,5 cm) in obsegom (120.000 iztočnic na 1036 straneh) opozarja, da imamo opraviti z najizčrpnjšim angleško-slovenskim slovarjem, kar smo jih doslej imeli na Slovenskem.

Že iz naslova tega odličnega slovarskega priročnika je razvidno, da je slovar nastal v sodelovanju med založbama DZS in Oxford University Press, pri čemer je založba OUP prispevala izhodiščni geslovník, uporabljen že v slovarju *The Oxford-Hachette French Dictionary* iz leta 1994. Omenjeni angleško-francoski slovar namreč velja za prvi dvojezični korpusni slovar, tj. slovar, izdelan s pomočjo elektronskih besedilnih korpusov.

Poleg Oxfordovega geslovníka je slovensko slovarsko uredništvo, ki ga je pri DZS v desetletju priprave uspešno vodil glavni urednik **Simon Krek**, v angleško-slovenski izdaji uporabljalo tudi številne druge enojezične slovarje in korpusne vire (britanska besedilna korpusa *Bank of English* in *British National Corpus* ter *Korpus slovenskega jezika FIDA*), zaradi česar se obravnavani slovar upravičeno lahko imenuje prvi slovenski korpusni slovar. Sodelavci slovarskega uredništva so namreč glede na podatke o pojavitvah in pogostosti rabe temeljito priredili in dopolnili angleška slovarska gesla ter izbrali njihove prevodne ustrezniče za potrebe slovenskih znanstveno-tehniških in književnih prevajalcev, učiteljev, dijakov in

študentov ter najrazličnejših drugih splošnih uporabnikov, katerim je slovar namenjen.

Kot lahko preberemo na uvodnih straneh slovarja, izhaja sodobno slovaropisje iz zahteve, da mora splošni slovar odražati rabo jezikovnih sredstev vseh ali čim številnejših govorcev jezika, in ne le peščice sestavljalcev slovarja. Nove tehnologije in elektronski korpusi v našem času namreč omogočajo hiter vpogled v avtentično jezikovno rabo čim večje množice govorcev kakega jezika ter s tem ustvarjajo izhodišča za standardiziranje rabe v slovarskem zapisu.

British National Corpus, ki ga je uredništvo *Velikega angleško-slovenskega slovarja Oxford* uporabljalo pri svoji redakciji, obsega zbirko besedil s 100 milijoni besed, ustrezni slovenski referenčni besedilni korpus *Fida* (<http://www.fida.net>) pa ima prav tako za cilj zbrati 100 milijonov zvrstno uravnoteženih besed sodobnega slovenskega jezika. Ker pripravo slovenskega besedilnega korpusa financirata gospodarski družbi (projekt nastaja v sodelovanju založbe DZS, podjetja Amebis, Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Inštituta Jožef Stefan), žal na spletu ni brezplačno dostopen.

Za ponazoritev besedilnega korpusa naj zato na tem mestu opozorim na slovenski besedilni korpus *Nova beseda* (http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html), ki je na spletnim uporabnikom brezplačno dostopen. Korpus razpolaga z zbirko 162 milijonov besed in najverjetneje pomeni zametek slovenskega nacionalnega korpusa, saj nastaja pri Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Glede na podatke, ki jih je mogoče pridobiti iz besedilnih korpusov, lahko torej sklepamo, da je v korpusnih slovarjih zbrano realnejše in verodostojnejše besedišče obravnavanih jezikov ter da so navedki v njih brez dvoma zanesljivejši od navedkov v slovarjih, ki so bili sestavljeni na podlagi skromnejših podatkovnih zbirk. Kljub znatnemu dvigu kakovosti, ki jo v slovaropisju omogočajo korpusni viri, pa je treba omeniti, da ima korpusna lingvistika pomembnejšo vlogo v enojezičnem slovaropisju kot pri sestavljanju dvojezičnih slovarjev. Zastopnost posameznih besed in njihova vezljivost lahko zelo pomagata uporabnikom pri ugotavljanju ali prepoznavanju dejanske pojavitve posameznih besed in zvez ter primerov njihove rabe, še vedno pa dva korpusna vira rabita prevajalcem - slovaropiscem le kot pomagalo pri prevajanju in izbiri dejanskih prevodnih ustreznic, saj je prevodni proces nesporno v njihovi pristojnosti.

Pri tem je treba takoj dodati, da *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford* tudi pri izboru prevodnih ustreznic odlikuje leksikografsko vodena redakcija, ki je potekala v sodelovanju z uglednimi sodelavci, saj sta pri pripravi z urednikom slovarja vseskozi sodelovala svetovalec

za leksikografijo dr. Dušan Gabrovšek in svetovalec za slovenski jezik dr. Marko Stabej. Beseđilo je šlo skozi več redaktorskih in leksikografskih pregledov, opravljena sta bila angleški in slovenski jezikovni pregled, sledila je redakcija izgovarjave in zahtevna strokovna redakcija, pri kateri je sodelovalo več kot 80 uglednih slovenskih strokovnjakov za posamezna področja človekovega delovanja. Zahtevno redakcijo po področjih je usklajeval mag. Aleš Pogačnik, zadolžen tudi za zapis lastnih imen, vključenih v slovar.

Zanimivo je še, da je bil *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford* zasnovan popolnoma na novo in ni izhajal iz *Velikega angleško-slovenskega slovarja* Antona Grada, Ružene Škerlj ter Nade Vitorovič, ki je pri DZS izšel prvič leta 1978. Omenjeni slovar je namreč v 27 letih doživel številne knjižne ponatise in tudi elektronske izdaje. Da uvodna trditev drži, se lahko prepričamo, če primerjamo naključno izbrana gesla v *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford* in Gradovem *Velikem angleško-slovenskem slovarju*. Primerjava namreč pokaže, da imamo med gesli naključno izbranega stolpca slovarske strani s črko C v novem slovarju iztočnice: *car, Caracalla, caracole, carafe, car allowance, caramel, caramelise, caramelize, carapace, carat, caravan, caravanette, caravanner, caravanning, caravanserai, caravel, caraway, caraway seed, carb, car badge, carbamate, carbide ...*; v starejšem Gradovem slovarju pa si za iztočnico *car* v stolpcu sledijo: *carabine, carabineer, caracal, caracole, caracul, carafe, caramel, carapace, carat, caravan, caravanserai, caravanseray, caravel, caraway, carbide* itd.

Že na prvi pogled je mogoče opaziti, da gre ne le za drug izbor besedišča (v enakem odlomku ima slovar *Oxford* deset iztočnic, ki jih v Gradovem slovarju ni, Grad pa ima pet iztočnic, ki jih ni v slovarju *Oxford*), ampak tudi za povsem drugačno slovarsko zgradbo geselskih člankov, ki je v obsežnejšem *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford* bolj členovita in precej bolj podrobno obdelana. Z vidika uporabnikov je v tem oziru zelo pohvalno, da so posamezni slovarski navedki v *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford* pregledno natisnjeni, k čemur veliko pripomore celostna

grafična podoba slovarskega besedila, saj so iztočnice v slovarju natisnjene v rdeči barvi, različne slovarske sestavine pa si sistematično sledijo, tako da se vsaka nova slovarska sestavina začne v novi vrstici geselskega članka.

Že med bežnim prelistavanjem lahko v *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford* opazimo tudi, da slovar vsebuje poleg splošnih tudi številna enciklopedična gesla, med katerimi so dobro zastopana predvsem stvarna imena (npr. *Declaration of Independence* – deklaracija o neodvisnosti; *Declaration of Rights* – deklaracija o pravicah [razglasitev parlamentarnih pravic v Angliji v 17. stoletju]), zemljepisna imena (npr. *East Prussia* – Vzhodna Prusija [nekdanja nemška provinca]), skromnejše seveda osebna lastna imena, čeprav naletimo tudi na nekaj mitoloških imen (npr. *Clio* – Klio [muza iz grške mitologije]).

Izbor besedišča glede na uporabo korpusnih virov kljub vsemu nekoliko preseneča, saj je humanističnih in zemljepisnih gesel v slovarju razmeroma veliko, pa tudi primeri rabe ponekod niso ravno najbolj tipični. Prvi navedek primera rabe v slovarju je npr. *suppose A kills*

B – recimo, da (oseba) *A* ubije (osebo) *B*, kar naj bi bil »lep« primer rabe za črko *a* oziroma *A*, zadnja iztočnica v prvi knjigi slovarja pa je *Kyzyl Kum* – Kizilkum (puščava v Aziji), beseda, ki najverjetneje ni ravno pogosto rabljena v vsakdanji splošni angleščini.

Čeprav *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford* ponuja vsaj še enkrat toliko iztočnic in prevodnih ustreznih, kolikor jih je navajal Gradov *Veliki angleško-slovenski slovar*, se še vedno najdejo besede ali zveze, ki bi si jih uporabnik v slovarju želel najti. Zakaj npr. v slovarju ni zveze *gravel road*, najdemo pa starorimsko *Appian Way*, kako da v njem ni pojasnjena sestavljenka *junior suite*, ki jo citatno uporablja celo Slovenska turistična organizacija? Taka in podobna vprašanja se vedno znova rojevajo ob uporabi slehernega še tako dobrega slovarja – in tudi *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford*, ki je med zdajšnjimi slovenskimi slovarji nesporno najboljši, ni izjema. Upajmo, da bo kmalu izšla tudi druga knjiga s preostalim delom slovarja – ter da bo založba uporabnikom v doglednem času ponudila tudi elektronsko izdajo.